

Posudek diplomové práce

Karolina Dohnalová: *Tlumočnické aktivity ve výuce cizích jazyků*

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jana Králová, CSc.

Teoreticko-empirická práce se zabývá využitím tlumočnických aktivit ve výuce cizích jazyků. Konkrétně zkoumá současný stav využití tlumočnických aktivit ve výuce cizích jazyků na různých úrovních pokročilosti, jejich konkrétní realizaci ve výuce a také to, jak přínos těchto aktivit vnímají pedagogové, příp. sami studenti. Jde o téma stojící na rozhraní mezi translatoologií a didaktikou jazyků a je jistě záslužné, že je předmětem práce obhajované na Ústavu translatoologie. Právě věda o překladu a tlumočení totiž může do budoucna v mnoha ohledech přispět k renesanci translačních aktivit, což je dnes téma v lingvodidaktice velice aktuální. Zatímco diplomové práce o roli překladu ve výuce jazyků jsou dnes (zejména na pedagogických oborech) populární, potenciálu tlumočnických aktivit se Karolina Dohnalová věnuje jako první.

Už proto, že jde o první práci na dané téma, bylo potřeba nejprve pojednat vztah translace a lingvodidaktiky v širších souvislostech. V úvodu práce autorka podává historický přehled nejvýznamnějších metod výuky jazyků, zmiňuje jejich přínos a meze. Následuje přehled klasifikace druhů tlumočení obecně a poměrně podrobně je zpracována klasifikace translace (tj. překladu a tlumočení) ve výuce cizích jazyků ze všech podstatných hledisek. Zde autorce jako velmi dobrá opora posloužila práce slovenské translatooložky D. Müglové. Mám jen jednu připomínku ke komentáři ke klasifikaci podle funkce translace ve vyučovacím procesu. Diplomantka přebírá kategorii *interlineární překlad* a konstatuje, že by se mu měli studenti spíše vyvarovat. Zde musím připomenout princip „zrcadlení“ mateřštiny (*mirroring*), jež najdeme u W. Butzkamma, významného představitele tzv. bilingvní reformy v lingvodidaktice. Právě interlineární překlad pomáhá studentům „rozebrat“ strukturu vět, syntagmat i jednotlivých slov ve studovaném jazyce a pochopit jeho formální pravidla, měl by ale být pochopitelně doplněn o idiomatický překlad, zajišťující pochopení smyslu věty. Teoretická část je uzavřena výkladem o kladném vlivu translace na emoční stránku osobnosti studenta i na rozvíjení dílčích řečových dovedností. V teoretické části diplomantka prokázala dobrou obeznámenost s příslušnou literaturou, uvádí práce starší i poměrně nové, kromě titulů lingvodidaktických pracuje s teoretiky tlumočení (Pöchhacker a Gile).

Praktická část práce má dva cíle. Jednak se diplomantka pokusila syntézou dostupné literatury vytvořit vlastní model databáze tlumočnických aktivit využitelných ve výuce cizího jazyka. Kladně hodnotím snahu výukové aktivity důsledně členit na propedeutické a vlastní tlumočnické. Praktická využitelnost databáze ze strany učitelů a metodiků výuky na nejrůznějších typech škol je nesporná, její větší přehlednosti by snad prospělo, kdyby se autorka nebála důsledně u každé aktivity vytvořit byť jen pracovní/prozatímní české pojmenování. Nečiní tak vždy a někde pod jedním obecným českým pojmem najdeme více navzájem podobných aktivit. Ve druhé polovině praktické části diplomantka hledala odpověď na otázku, nakolik se popsané aktivity skutečně ve výukové praxi českých škol uplatňují. Provedla empirický výzkum formou polostrukturovaných rozhovorů se zástupci několika škol, výsledky kvalitativního šetření doplnila o vlastní postřehy z lekcí, na nichž byla v některých z pracovišť přítomna jako pozorovatelka. Výběr pracovišť i respondentů byl

omezený, neboť jak konstatuje diplomantka, jde o oblast zatím neprobádanou, nicméně zajímavé je, že se podařilo shromáždit data k výuce jazyka anglického, německého, francouzského i češtiny pro cizince. Diplomantka přitom zkoumala nejen případy, kdy je tlumočení vyučováno jako dílčí, pátá řečová dovednost, ale zaměřila se i na výuku tlumočení jako dovednosti cílové. To není v rozporu se zaměřením práce, neboť takovou výuku mnohdy navštěvují posluchači, již primárně neusilují o osvojení tlumočnické kompetence, ale kurz vnímají jako další stupeň studia cizího jazyka. Podobně chápe výuku překladu a tlumočení Společný evropský referenční rámec pro jazyky (úroveň C2). Ostatně v praxi není dost dobře možné různé druhy motivace u studentů striktně oddělovat.

Práci bych vytkl drobné formulační neobratnosti (str. 61 „aby především inspirovaly učitele cizích jazyků k občasně inspiraci Databází“), ne zcela srozumitelné jsou např. formulace na str. 18 „posun v zakotvení této funkce“; na str. 35 „mohou spolupracovat studenti s odlišnou mateřštinou a tuto analýzu si vysvětlit vzájemně“; str. 49 „přednášející [...] dbali na číselné údaje“. Objevuje se nepřesnost při uvádění názvu zkoumaného pracoviště: bývalá Státní jazyková škola v Praze se již několik let jmenuje *Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy* (s. 45 a 47). Namísto výrazu *výcvik* (str. 30) bych dal přednost pojmu odborná příprava (resp. profesní příprava), bez českého překladu či alespoň vysvětlení zůstaly anglické pojmy *input/output* (str. 28)

K formální stránce mám následující připomínky. Přechylování není řešeno jednotně (str. 27 *Oxfordová* vs. ostatní autorky jinde v práci nepřechýlené). Do překladu citací z Müglové na str. 23 pronikly dva slovákismy (*významovo-smyslové* a *východiskového*), nepřiliš vhodná je přejímka z angličtiny na str. 34 „student všechny dovednosti *internalizoval*“. Citační lapsus nastal u článku D. Mračka na str. 65. Správné údaje jsou následující: MRAČEK, David. Tlumočení ve výuce cizích jazyků. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V. Komunikační sebereflexe a kompetence*. Sborník příspěvků z 5. mezinárodní konference. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2013, s. 147-154. ISBN 978-80-7435-323-9.

V práci se dále vyskytuje množství interpunkčních chyb (s. 12, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 28, 34, 35, 36, 41, 42, 50, 55), překlepů (s. 10, 12, 17, 30, 44, 55, 59, 60) a pravopisná chyba (shlédnou video/úryvek str. 38 a 44). Pečlivější redakci by si zasloužil také anglický abstrakt.

Práci **doporučuji k obhajobě** a vzhledem k výše uvedeným připomínkám navrhuji **hodnocení „velmi dobře“**.

V Praze dne 10. září 2014

Mgr. David Mraček
oponent